

Запольська Ю. А.

Український державний університет

імені Михайла Драгоманова

ІНТЕГРАЦІЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В НАВЧАННЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ: МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД У ГЕРМАНІСТИЦІ ТА ПЕДАГОГІЦІ

Сучасні трансформаційні процеси в освіті дедалі частіше пов'язані з розвитком цифрових технологій і впровадженням інструментів штучного інтелекту (ШІ) у навчальну практику. У сфері германістики це відкриває нові можливості для підвищення ефективності викладання німецької мови та формування іншомовної комунікативної компетентності. Використання штучного інтелекту, зокрема таких рішень, як ChatGPT, голосові асистенти (наприклад, Alexa, Google Assistant), навчальні платформи з адаптивними алгоритмами (Duolingo, Babbel), змінює парадигму традиційного викладання і засвідчує необхідність міждисциплінарного підходу в аналізі цих змін.

У сучасній науковій парадигмі поняття міждисциплінарності набуває особливої актуальності, коли йдеться про поєднання гуманітарного й технічного знання. Інтеграція германістики, педагогіки та інформаційних технологій формує нове поле дослідження, де вивчення німецької мови вже не обмежується лише граматичними структурами чи лексичними одиницями, а включає розуміння технологічних можливостей і етичних викликів цифрової епохи (2, 2020:С. 247 – 248).

Сучасні AI-рішення дозволяють персоналізувати навчання, адаптувати матеріали до рівня та інтересів учня, моделювати реальні мовленнєві ситуації. ChatGPT, наприклад, може виступати як цифровий співрозмовник, що дозволяє тренувати усне мовлення в безпечному середовищі (1, 2024:С. 166 – 169). Голосові асистенти сприяють розвитку

слухового сприйняття та автоматизації повсякденних мовленнєвих ситуацій (запит інформації, побутові команди тощо). Адаптивні навчальні платформи аналізують успішність учня та пропонують індивідуальну траєкторію навчання.

Методика викладання німецької мови змінюється під впливом штучного інтелекту. Вчителі мають опановувати цифрові інструменти, розробляти нові формати інтеграції ШІ в навчальні модулі (наприклад, написання есе з допомогою ChatGPT, тренування вимови за допомогою мовних моделей, створення інтерактивних вправ через генеративні сервіси) (1, 2024:С. 170 – 173). Такий підхід сприяє формуванню критичного мислення, медіаграмотності та навичок майбутнього фахівця, що є актуальним у концепції освіти 4.0.

Попри переваги, впровадження ШІ супроводжується низкою викликів: питання академічної доброчесності, ризик механічного засвоєння матеріалу, залежність від технологій. Виникає потреба в педагогічному супроводі й чіткому регулюванні меж використання ШІ в освітньому процесі (4, 2024:Р. 41–48). Учні мають навчитися не лише користуватись інструментами, а й розуміти межі їх можливостей, походження відповідей, наявність мовних упереджень.

Інструменти обробки природної мови на основі штучного інтелекту набувають дедалі більшого значення у викладанні та вивченні німецької мови, забезпечуючи зручну, швидку та якісну підтримку в розвитку ключових мовних навичок: говоріння, аудіювання, читання, письма та перекладу. Одним із найпоширеніших таких засобів є Google Translate – онлайн-перекладач, що підтримує понад 130 мов, включаючи німецьку й українську. У контексті вивчення німецької мови цей сервіс можна ефективно застосовувати не лише для перекладу лексичних одиниць і текстів, а й для вдосконалення навичок сприйняття мови на слух, інтонаційного моделювання та відпрацювання правильної вимови завдяки функції озвучення. Крім того, студенти можуть використовувати

можливості голосового введення та автоматичного створення тексту з аудіо, що є особливо корисним для тренування аудіювання та підготовки усних презентацій.

Попри численні переваги, Google Translate має і певні обмеження, зокрема – схильність до дослівних перекладів, складнощі з передачею ідіом або сленгових виразів німецькою мовою, а також відсутність механізмів глибокого перефразування. Проте технологія поступово навчається завдяки взаємодії зі спільнотою користувачів, що підвищує її здатність коректно передавати культурні контексти, нюанси міжособистісного спілкування та характерні граматичні структури німецької мови.

Викладачам доцільно навчати студентів не лише користуванню такими інструментами, а й критичному ставленню до результатів автоматичного перекладу, формуючи у здобувачів навички порівняння, самоперевірки та корекції. Особливо ефективним є залучення Google Translate як додаткового засобу підтримки у завданнях перекладу спеціалізованих текстів, моделюванні діалогів або вправ з розпізнавання помилок у перекладі.

Таким чином, за умови грамотно організованого педагогічного супроводу Google Translate може стати потужним ресурсом у процесі навчання німецької мови, сприяючи як розвитку мовних компетентностей, так і формуванню цифрової грамотності студентів у багатомовному середовищі.

Застосування інструментів штучного інтелекту у викладанні німецької мови відкриває нові можливості для персоналізованого навчання, орієнтованого на потреби, рівень знань і інтереси кожного студента (4, 2024:Р. 49 – 57). Такі цифрові рішення дозволяють адаптувати темп, формат і зміст навчального процесу, підвищуючи його мотиваційний потенціал і залученість здобувачів освіти. Завдяки інтерактивному та динамічному характеру, ШІ може значно урізноманітнити уроки німецької

мови, поєднуючи традиційні дидактичні методи з інноваційними технологічними інструментами.

Однак разом із перевагами використання штучного інтелекту не варто ігнорувати технічні обмеження, педагогічні виклики та етичні ризики. Автоматизовані системи не здатні повністю замінити живу взаємодію між викладачем і студентом, адже лише в поєднанні з людським супроводом, емоційною підтримкою та професійною педагогічною оцінкою вони можуть дійсно працювати ефективно (5, 2023:Р. 27 – 30). У процесі навчання німецької мови доцільним є комбінування ШІ-асистентів (наприклад, ChatGPT, Reverso, Grammarly) із класичними завданнями на граматику, словниковий запас та аудіювання.

Штучний інтелект не замінює викладача, але трансформує його роль. Вивчення німецької мови за умов цифрової трансформації вимагає нових підходів, інструментів і розуміння міждисциплінарної сутності сучасної освіти. Саме поєднання технічних можливостей і гуманітарних цінностей забезпечить якісний прорив у викладанні та вивченні іноземних мов у XXI столітті.

Подальший розвиток наукових досліджень у цій сфері повинен бути спрямований на ґрунтовне порівняння ефективності інструментів штучного інтелекту з традиційними методами навчання німецької мови (5, 2023:Р. 31–37). Зокрема, актуальним є вивчення того, як ШІ впливає на довгострокове засвоєння матеріалу, розвиток комунікативної компетентності, критичного мислення та міжкультурної чутливості. Тільки через міждисциплінарний підхід – на перетині лінгвістики, педагогіки й інформаційних технологій – можливо сформувати сучасну модель викладання іноземних мов, у якій ШІ стане цінним, але не домінуючим елементом.

Список використаних джерел

1. Вікторова Л.В., Кочарян А.Б., Мамчур К.В., Коротун О.О.
Застосування штучного інтелекту та чат-ботів під час вивчення іноземної мови. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті, 2024. Вип. 32. Т. 2. С. 166–173.
2. Грицишин В., Габрусєва Н. Штучний інтелект сьогодні і завтра. Фундаментальні та прикладні проблеми сучасних технологій: матеріали Міжнародної науково-технічної конференції. Тернопіль, 2020. С. 247–248. URL: http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/31822/2/FAPMT_2020_Hrytsyshyn_V-Artificial_intelligence_247-248.pdf
3. Baskara, R., & Mukarto, Fr. (2023). Exploring the Implications of ChatGPT for Language Learning in Higher Education. Indonesian Journal of English Language Teaching and Applied Linguistics, 7(2), P.343-358. DOI: <http://dx.doi.org/10.21093/ijeltal.v7i2.13872>.
4. Kramar, N. et al. Ukrainian PhD students' attitudes toward AI language processing tools. Advanced Education, 2024, 24. P. 41–57. DOI: <https://doi.org/10.20535/2410-8286.305061>
5. Nikolaeva, S., Chernysh, V., Boiko, H., & Galynska, O. Business simulation games in developing pre-service restaurant managers' speech interaction competence using GPTChat. Advanced Education, 2023, 10(22). P. 27–37. DOI: <https://doi.org/10.20535/2410-8286.276166>